

Першій згадці про Межиріч – 625 років

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Поряд із Острогом та Ново-Малином Межиріч належить до найдавніших поселень нашої територіальної громади з багатовіковою історією, підтверджено давніми документами, збереженими пам'ятками архітектури національного значення, з невичерпним туристичним потенціалом. Перший писемний згадці про село (з свого часу – і місто, і містечко) Межиріч – 625 років. Наведено повністю текст виданої у Луцьку грамоти Великого князя Литовського і Руського **Вітовта** від 3 липня 1396 р. з підтвердженням прав князя **Федора Даниловича Острозького** на домоніхальний град княжого роду місто Острог і навколишні поселення, серед яких названо і Межиріч (у грамоті Межиречье). Хто захоче прочитати цей написаний давньоукраїнською актовою мовою оригінальний текст великокняжої грамоти, підкажемо, що у читається як у, [а] – як я, ъ – як і (у великоросів як е), ѿ – як о. Наприкінці документа зазначено, що він укладений в **лѣто 5̄ девят сот четвертое**, тобто в 6904 р. від створення світу, або ж у 1396 р. від Різдва Христового. Петрів день (29 червня) припадав у 1396 р. на

четвер, отже, перший після нього понеділок – на 3 липня *(на фото)*.

Ця грамота була виявлена у так званій «Книзі королеви Бони» (ще відомій під назвою «Monumenta Ducum in Ostrog»), у яку були вписані найважливіші документи, що стосувалися маєтностей князів Острозьких станом на середину XVI ст. Книгу підготували для **Беати Костелецької** – вдови князя **Іллі Острозького** й матері княгині **Гальшкі**. Княгиня Беата саме тоді займалася поділом маєтностей роду Острозьких із молодшим братом покойного чоловіка – князем **Василем Костянтином**. Вірогідність копії власноручно засвідчила своїми підписами на сторінках книги польська королева італійського походження **Бона**.

Текст грамоти з першою згадкою про Межиріч був вперше опублікований **Вацлавом Руликівським і Зигмундом Люба-Радзимінським** у їхній польськомовній праці під назвою «Князі і шляхта, між Сяном, Вепром, Бугом, Прип'яттю, Дніпром, Синюхою Дністром і північними схилами Карпат осілі» (Краків, 1880 р.). Але більш вона відома завдяки публікації у першому томі славнозвісного видання «Архів князів Сангушків у Славуті», підготовленому тим же Зигмундом Люба-Радзимінським у співпраці з **Пйотром**

Скобельським і Броніславом Горчаком (Львів, 1887 р.).

Князі Сангушки, як відомо, у XVIII ст. успадкували найважливішу частину маєтностей князів Острозьких і Заславських разом із їхніми родовими архівами. Тож у йогому архіві у Славуті збереглася згадана вище «Книга королеви Бони» із вписаною в неї великокняжою грамотою 1396 р.

Сто років тому – у 1921 р. – при визначенні польсько-радянського кордону й обмінні історико-культурними цінностями архів князів Сангушків (а, отже, і князів Острозьких та Заславських) у Славуті без поважних на те підстав був визнаний радянською стороною виключним надбанням польської історії та культури і перевезений у Краків, де зберігається і до сьогодні.

Варто зазначити, що першо-публікатори грамоти 1396 р. із першою писемною згадкою про Межиріч висловлювали сумнів у її достовірності і були схильні вважати її пізнішим фальсифікатом. Адже за достовірними їм хронологічними джерелами великий князь **Вітовт Кейстутович** уже у квітні 1396 р. прибув у Ковно (Каунас) і перебував там ще 28 липня, коли уклав перемир'я з хрестоносцями, а тому 3 липня він не міг бути у Луцьку і підтверджувати там грамоти приватного характеру. ■

«Мы великий кн[а]зь Вітовт чиним знаемо всим, хто на сюю грамоту ѳзрит, или ѳслышит чтучи, иж записуем и записали есмо кн[а]зю Федору Данилевичу ѳстрогъ, как и ѳтец его держаль, из селы и зо всим, што к тому прислушает, как при ѳтцы его было. Также што придали есмо кн[а]зю Федору село Бродов, а также Радоселки, Радогоща, Межиречье, Дьяков, также Свищово ис приселки: ѳзераны, Городница, два Ставки. — А то все первовыписаное держати кн[а]зю Федору вѣчно, непорушно, никимже, и до его живота, а по его животе жонѣ и дѣтем его 8̄ вѣки. — А на то дали есмо кн[а]зю Федору сюю грамоту и печат свою велѣли привѣсити. — П[и]си в Луцку, в понедѣлок ѳпосле Петрова дна, в лѣто 5̄ девят сот четвертое».